
Nad slovami sv. Izáka Sýrskeho Homília 5-24

Miron Keruľ-Kmec

Miron Kerul'-Kmec

**Nad slovami
sv. Izáka Sýrskeho
Homília 5 – 24**

2021

© Miron Kerul'-Kmec

Nad slovami sv. Izáka Sýrskeho, Homilia 5 – 24

Jazyková korektúra:

Mgr. Ingrid Lukáčová

Návrh obálky a grafická úprava:

Štefan Kerul'-Kmec ml.

Ikona sv. Izáka Sýrskeho:

Miron Kerul'-Kmec ml.

ISBN 978-80-973860-1-6

Úvod

Veľmi často stojíme ako kresťania pred otázkou, ako máme konkrétne žiť duchovný život, život v Kristovi, v každodenných radoostiach a sklamaníach? Cirkevní otcovia nám ponúkajú vďaka svojej osobnej skúsenosti duchovného života s Ježišom Kristom návod, ako dosiahnuť jednotu s Bohom. To je tradícia Cirkvi, ktorá je pokladom. Z nej čerpá aj druhý diel zbierky zamyslení otca Mirona Kerul'-Kmeca st., ktoré vychádzajú z Asketických homílií (5 až 24), svätého Izáka Sýrskeho alebo Izáka z Ninive. Jeho dielo, Asketické homílie, ktoré vzniklo v 7. storočí, bolo preložené do mnohých jazykov a prekonalo všetky prekážky, ktoré oddeľovali kresťanov medzi sebou navzájom. Svojou duchovnou tvorbou ide o jedného z najznámejších východo-sýrskych mníchov.

Vo svojich homíliách neodovzdáva svoje reflexie, ale predovšetkým svoju kontrétnu skúsenosť. Jazyk je priamy, nesprostredkovaný filozofickými kategóriami, bohatý na obrazy typické pre semitskú citlivosť. Jeho myšlienky sú odovzdávané, ako myšlienky oduševneného učiteľa svojim žiakom, ktorí potrebujú vziať vážne, radikálnym spôsobom životnú ponuku, ktorá vychádza z Evanjelia. Ním je fascinované celé posolstvo svätého Izáka Sýrskeho.

Je dobré spomenúť dve významné osobnosti, na ktoré mal svätý Izák Sýrsky v našom európskom prostredí vplyv. Prvou je F. M. Dostojevský, ktorý vo svojom diele priamo či nepriamo predstavuje tvorbu svätého Izáka Sýrskeho. Najzreteľnejšie to robí vo svojom románe *Bratia Karamazovci*, kde do jednej z postáv, Grigorijovi, ktorý je sluhom otca Karamazova, vkladá svoju autobiografickú skúsenosť. Tam opisuje, ako „odniekiaľ si zaobstaral zbierku homílií nášho cteného otca svätého Izáka Sýrskeho, ktorého čítal s vytrvalosťou dlhé roky, bez toho aby mu porozumel. Vlastne aj preto si ho cenil a mal ho rád ešte viac”¹.

1 Porov. F. M. Dostojevský: *Bratia Karamazovi*, prvá časť, kniha III., kap. I., Vydavateľstvo Európa, 2005.

Druhou osobnosťou je svätý Filip Neri, ktorého poznáme azda viac z filmového spracovania jeho životopisu. Ide o svätca, ktorý žil v Ríme v čase po Tridentskom koncile. Bol otcom Oratória a pôvodom z Florencie. V Ríme dal začiatok výnimočnému reformnému hnutiu v katolíckej cirkvi. V jeho osobnej knižnici sa našiel spis Izáka Sýrskeho: O dokonalosti kontemplatívneho života. Mnoho črt typických pre spiritualitu svätého Filipa Neriho, majú odvolávky v myšlienkach svätého Izáka Sýrskeho, ako napríklad sloboda v duchu, pokora, čistota srdca a tela, trpezlivosť, zrieknutie sa sveta, ale predovšetkým radosť, typická črta autentického kresťanského života.²

Som veľmi rád, že autor tejto publikácie dáva slovenskému čitateľovi aspoň trochu nahliadnuť do sveta sýrskeho mníšstva 7. storočia, prostredníctvom svätého Izáka Sýrskeho a jeho Asketických homílii. Nech sú tieto zamyslenia inšpiráciou všetkým, ktorí túžia po autentickom živote s Kristom.

+Milan Lach SJ,
parmský biskup

---

² Porov. Isacco di Ninive: *Grammatica di vita spirituale*, ed. Ianari V., Vydavateľstvo San Paolo, 2009, s. 12-13.

5. HOMÍLIA

OTVORENÉ DVERE

Piata homília svätého Izáka Sýrskeho nesie podtitul: „*O udržaní odtrhnutia sa od sveta a od všetkých vecí, ktoré znepokojujú myseľ.*“ Ako je zvykom svätého Izáka Sýrskeho, aj v tejto homílii sa dotkne mnohých tém, ktorých spoločným menovateľom je však udržanie si vnútorného pokoja a stíšenia, ktoré je nevyhnutné pre stretnutie duše s Bohom.

Hovorí, že Boh nám na každom mieste otvoril dvere pre prijatie spasiteľného poznania. Pripomína tým schopnosť človeka poznávať Boha zo stvorených vecí a z prirodzeného zákona, ktorý má vrozený každý človek. Katechizmus Katolíckej cirkvi hovorí: „*Človek môže prirodzeným rozumom s istotou poznať Boha, vychádzajúc z jeho diel*“ (KKC 50).

Poznanie zo stvorených vecí je doplnené o poznanie zo Svätého písma. Svätý Izák Sýrsky obe cesty poznania nazýva svedkami jestvovania Boha. Obe však vyžadujú vnímavé a hľadajúce srdce. Táto schopnosť srdca je mnohokrát umlčaná alebo potlačená mnohými inými vecami, ktoré vstupujú cez naše zmysly. Je pre mňa vždy prekvapujúce stretávať pri prechádzkach v prírode ľudí so slúchadlami v ušiach – zrejme počúvajúcich nejakú hudbu. Ako môže krása stvorenstva dať svedectvo o Bohu človeku, ktorý dobrovoľne prehlušuje toto svedectvo hlukom sveta? Alebo kedy sme sa naposledy pozreli na oblohu a užasli nad krásou hviezd a rozľahlosťou vesmíru?

Boh nám na každom mieste otvára dvere pre spasiteľné poznanie. Stačí sa len stíšiť, aby sme tieto otvorené dvere rozpoznali.

PODMIENKA PRE PRIJATIE MÚDROSTI ZHORA

Je pomerne veľa dobrých kníh, ktoré hovoria o umení duchovného života. Ich autormi sú svätí, ktorí čerpali z vlastnej skúsenosti aske-

tického života. Je zaujímavé, že všetci pre začiatok duchovného života uvádzajú podmienku zrieknutia sa sveta. Považujú za nevyhnutné, aby sa človek oslobodil od všetkého, čo rozptyľuje jeho pozornosť a naplňa srdce neužitočným balastom. Svätý Ján Klimak vo svojom diele Rebrík hovorí o tridsiatich krokoch v duchovnom živote. Prvým je zrieknutie sa sveta a ako svätý Ján hovorí, bez uskutočnenia tohto kroku nie je možné uspieť v ostatných.

Svätý Izák Sýrsky je v súlade s učením ostatných svätých učiteľov duchovného života. Priam neustále a s veľkou dávkou naliehavosti pripomína dôležitosť odpútania sa od sveta. Poukazuje aj na dôsledky, ktoré pripútanie sa k svetu prináša do duchovného života. Jeden z nich vysvetľuje slovami: „*Nepozorné srdce sa nemôže vyhnúť roztržitosti a múdrosť pred ním neotvorí svoje dvere.*“ Hovorí o neschopnosti človeka prijať múdrosť zhora, ak je jeho srdce a myseľ naplnená neužitočným balastom.

Pravdivosť tohto poučenia nemusíme veľmi skúmať, pretože máme skúsenosť sami so sebou alebo s druhými, aké problémy spôsobuje nesústredenosť. Ak to vnímame pri veciach spojených s vecami tohto sveta, o to viac je to pravdou, ak ide o duchovné záležitosti. Je potrebné vedomé úsilie o oslobodenie sa od tých mnohých pút, ktoré nás držia v zajatí tohto sveta, aby sa na nás nenaplnilo Ježišovo pripomenutie proctva svätého Izaiáša: „*Budete počúvať; a nepochopíte, budete hladieť; a neuvidíte. Lebo otupelo srdce tohoto ľudu: ušami ťažko počujú a oči si zavreli, aby očami nevideli a ušami nepočuli, aby srdcom nechápali a neobrátili sa – aby som ich nemohol uzdraviť*“ (Mt 13, 14 – 15).

STAROMÓDNE ZBRANE

V duchovnom živote nejestvuje možnosť stáť na jednom mieste. Je to ako s plávaním v rieke. Buď sa namáhaš a plávaš hore prúdom až dospeješ k prameňu alebo sa nenamáhaš a prúd rieky ťa strháva svojím smerom.

V tomto zmysle svätý Izák Sýrsky hovorí: „Ktokoľvek sa dobrovoľne neodtiahne od zdrojov vášní, je stiahnutý hriechom. Toto sú zdroje hriechu: víno, ženy, bohatstvo a pevné zdravie. Nie že by tieto veci boli hriechom vo svojej podstate, ale ich prítomnosť nakláňa prirodzenosť smerom k hriešnym vášňam, preto sa človek musí voči nim chrániť s veľkou starostlivosťou. Ak vedomie tvojej slabosti neprestajne prebýva v tvojej mysli, nikdy neprekročíš hranice, ktoré ti vytyčuje opatrnosť.“

Znovu a znovu by sme si mali pripomenúť, že kresťanstvo je asketickým náboženstvom, kde nie je priestor na nečinnosť. Máme si osvojiť a neustále pestovať prostriedky duchovného života, ktoré nás chránia pred stiahnutím do života vášní, ktoré nás s istotou vedú k hriechu. Zároveň by sme si mali uvedomiť nedostatok duchovnej a asketickej formácie. Tento vplyv nedostatočnej formácie má veľmi zničujúci dopad na výchovu detí a mládeže. Ak rodič nedokáže naučiť dieťa dôležitosti sebazaprenia, aby sa udržal súlad života s vierou, tak potom ho necháva bezbranným a nepripraveným pre budúce pokušenia, ktorým takto celkom určite podľahne a jeho ego a chůťky ho urobia otrokom hriechu.

Aj keď toto poučenie sa zdá príliš staromódne pre súčasnú dobu, tento pocit nič nemení na pravdivosti duchovných zákonitostí, ktoré vnímame v duši človeka. A pre víťazstvo nad vášňami, ktoré vedú k hriechu, nejestvujú nijaké iné zbrane ako tie, síce naoko staromódne, ale osvedčené v životoch všetkých svätých.

PRIPRAVIŤ SA NA ZÁPAS

Mnohokrát prežívame stav znechutenia, keď stroskotáme v nejakom duchovnom úsilí, ktoré vzišlo zo vzplanutia srdca spôsobeného čítaním, počúvaním alebo videním príkladu druhých. V čase tohto zápalu sa všetko zdá ľahké a s nadšením sa púšťame do duchovných aktivít, od ktorých očakávame, že nás privedú bližšie k dokonalosti.

Nezriedka však už v priebehu pár dní sa môžeme dostať do stavu, keď vnímame, že sme opustili dobrý zámer a srdce sa naplní pocitom znechutenia nad vlastnou slabosťou. Toto stroskotanie v dobrom diele sme určite zažili mnohokrát. Svätý Izák Sýrsky nám však môže pomôcť v budúcich zápasoch svojím poučením. Hovorí:

„Kedykoľvek sa rozhodneš začať nejaké dobré dielo, najprv sa priprav pre pokušenia, ktoré na teba prídu a nepochybuješ o pravde. Pretože je zvykom nepriateľa, kedykoľvek vidí človeka s horúcou vierou začať niečo dobré, konfrontovať ho s rôznymi ťažkými pokušeniami, aby ho vylakal, schladil jeho dobrý úmysel a obral ho o zápal uskutočniť dobré dielo, ktoré sa páči Bohu. Preto sa najprv priprav statočne sa postaviť pokušeniam, ktoré prídu proti dobrému dieľu a až potom ho začni uskutočňovať. Ak si sa nepripravil na stretnutie s pokušeniami, potom sa vyhni praktizovaniu čnosti.“

Diabol neznáša pohľad na človeka, ktorý sa rozhodol k duchovným aktivitám, ktoré môžu posvätiť jeho život. Preto vždy, keď sa rozhodujeme pre nejaké dobré dielo, musíme sa pripraviť, že hneď prídu ťažké pokušenia, ktorými nás diabol bude chcieť odradiť od dosiahnutia cieľa. Duchovný život je pre odvážnych, ktorí si uvedomujú, že ide o zápas, do ktorého sa musí vstúpiť s veľkou statočnosťou. Čím väčšie duchovné ciele si nastavíme, tým väčšie skúšky musíme očakávať. Kto sa dá oklamať sladkými rečami, ktoré predstavujú duchovný život ako prechádzku ružovým sadom, vstúpi do tohto zápasu nepripravený na pokušenia a celkom isto v krátkom čase vo svojom zámere stroskotá.

ILÚZIA O VLASTNEJ SILE

Tým, ktorí sa chcú vyhnúť zbytočným stroskotaniam v duchovných zápasoch, svätý Izák Sýrsky ponúka dobré rady. Po upozornení, že do každého zápasu máme vstúpiť pripravení a s odhodlaním statočne čeliť pokušeniam, ktoré celkom určite prídu od diabla, zdôrazňuje, že

nikdy nesmieme upadnúť do ilúzie, že sme niečo dosiahli vlastnými silami. O takomto človeku hovorí, že „utečie pred vlastným tieňom; bude hladovať v čase hojnosti a jeho stroskotanie bude vážne i v čase pokoja“. Všetko dobré konáme skrze Božiu milosť a pomoc. Ak sa toto vytratí z našej mysle a začneme vyzdvihovať vlastné úsilie v dobrom diele, rýchlo stroskotáme, aj keď nie sme vystavení ťažkým skúškam a pokušeniam od zlého. Toto má na mysli svätý Izák Sýrsky, keď hovorí o hladovaní v čase hojnosti a stroskotaní v čase pokoja.

Spomínam si na muža, ktorý mi vyrozprával svoju skúsenosť s prežívaním Veľkého pôstu. Stanovil si veľmi náročný režim: striktný pôst, zrieknutie sa televízie, viac modlitby a účasť na všetkých veľkopôstnych liturgiách. Keď nad tým jeho priatelia žasli, odpovedal, že je to otázka silnej vôle a že nikdy nie je pre neho problém dodržať to, pre čo sa rozhodne. A skutočne to aj dodržal. Predsa však nedľa Paschy nebola pre neho to, čo očakával. Myslel si, že bude nejako silnejšie naplnený radosťou zo Vzkriesenia. Opak bol však pravdou. Bola to pre neho najhoršia Veľká noc. Hneď zrána sa doma rozhádal pre nejakú maličkosť. Bol natoľko nazlostený, že po liturgii si to zamieril rovno do baru a opil sa. Bol to pre neho veľmi zahanbujúci zážitok, ale vyvodil z toho dobrý záver. Povedal: „To sa mi stalo pre moju pýchu, pretože som sa hrdo spoliehal iba na svoju silnú vôľu.“

Kto nežobre o Božiu milosť a pomoc a spolieha sa len na svoju silu, ten „utečie pred vlastným tieňom; bude hladovať v čase hojnosti a jeho stroskotanie bude vážne i v čase pokoja“.

OSVOJENIE SI PRIKÁZANÍ

Svätý Izák Sýrsky hovorí: „Božie prikázania prevyšujú všetky poklady sveta a kto si osvojí Boží zákon, nájde v ňom samotného Pána. Človek, ktorý túži po naplnení Božej vôle, bude mať anjelov ako svojich sprievodcov. Človek, ktorý sa bojí hriechov, prejde nebezpečnou cestou bez zakopnutia a v čase temnoty nájde pred sebou i v sebe svet-

lo. Pán starostlivo stráži kroky človeka, ktorý sa bojí hriechov a jeho milosť ho podrží, keď sa pošmykne.“

Dodržiavanie Božích prikázaní svätý Izák Sýrsky vníma ako podmienku pre pestovanie duchovného života. Bez tohto základu nie je možný žiadny rast. Niekedy môže dôjsť k falošnému uspokojeniu sa tým, že prehliadame prestupovanie nejakého prikázania tým, že zachovávanie mnohých ďalších prikázaní nám nerobí žiaden problém. Akoby sme boli spokojní s tým, že všetky elektrické rozvody v dome sú v poriadku, ale hlavný prívod je pritom preťatý. Výsledkom je, že nám chýba svetlo v celom dome.

V tomto poučení nachádzame ozvenu Ježišových slov: *„Kto má moje prikázania a zachováva ich, ten ma miluje. A kto miluje mňa, toho bude milovať môj Otec; aj ja ho budem milovať a zjavím mu seba samého“* (Jn 14, 21). Svätý Izák Sýrsky obrazne hovorí, aké veľké prisľúbenie sa napĺňa v našom živote, keď sme verní Božiemu zákonu. Boh sám sa stáva vládcom nášho života a môžeme spoznávať jeho starostlivú ochranu a vedenie.

Zachovávanie prikázaní patrí medzi prvé kroky na začiatku našej duchovnej cesty.

VNÍMAŤ KAŽDÝ HRIECH VO SVETLE KRÍŽA

Rozlišovanie hriechov na ľahké a na ťažké alebo smrteľné, môže viesť k nebezpečnej tendencii, že tým „ľahkým“ človek prestane dávať potrebnú vážnosť natoľko, že mu ani nenapadne voči nim bojovať. Táto ilúzia, že ľahké hriechy sú akoby neškodné, vedie k vážnym problémom v duchovnom živote.

Svätý Izák Sýrsky hovorí: *„Človek, ktorý považuje svoje hriechy za ľahké, upadne do horších a zaplatí sedemnásobnú pokutu.“* Ak bagatelizujeme nejaký hriech, stane sa pre nás cestou k vážnejším previneniam. Pod „sedemnásobnou pokutou“ myslí veľkú námahu, ktorú potom musíme vynaložiť, aby sme sa z toho stavu duše dostali.

Žiaden hriech nesmie byť v našej mysli zbavený vážnosti. Nejde tu o navodenie nejakého škrupulózneho a precitliveného vnímania hriechu, ale o reálny pohľad na stav našej duše a nášho vzťahu s Bohom. Každý hriech máme vnímať vo svetle kríža. Utrpenie Krista nám odhaľuje dôsledky hriechu, a tak i jeho vážnosť. Ak považujeme nejaký hriech za ľahký, potom minimalizujeme a pozbavujeme ceny Ježišovu obeť na kríži.

Odpoveďou na lásku, ktorú vnímame skrze kríž, má byť túžba vytrhnúť zo srdca všetky tie výhonky vášní, ktoré vedú k hriechu – nech by už bol akýkoľvek ľahký.

NEDÁVAJ PERLU NAMIESTO HALIERA

Svätý Izák Sýrsky v ďalšom odseku štvrtej homílie dáva radu, ktorá mi pripomenula situáciu spred pár mesiacov. Navštívil ma jeden pán, ktorý chcel darovať nejaké peniaze na charitatívny cieľ. Pýtal sa, že máme vo farnosti akúsi rodinu v núdzi, ktorej by anonymne mohol pomôcť. Keď sme našli riešenie, poďakoval som sa mu za jeho skutočne veľmi štedrý dar. Mával iba rukou a povedal: „*To je nič. Som veľkým hriešnikom, tak chcem aspoň niečo dobré urobiť.*“ Nemal záujem porozprávať sa o svojich problémoch ani o možnosti sviatostnej spovede. Uvedomil som si, že prišiel len preto, aby zahlušil výčitky svojho svedomia.

Niečo podobné sa stáva pomerne často v najrozličnejších obmenách. Svätý Izák Sýrsky varuje pred podobným zmýšľaním. Hovorí: „*Ak Bohu dlžíš halier, neprijme od teba namiesto neho perlu.*“ Tieto slová ďalej objasňuje poučením, že ak niekto stratí čistotu, nemá sa kajať dávaním almužien, ale vykorenением smilstva zo svojho srdca. Nie je správne vyvažovať heroickým uskutočňovaním jednej čnosti to, čo chýba druhej. Je to akoby sme sa snažili vyliečiť zlomeninu nejakou radikálnou zmenou životosprávy.

Napriek tomu pocit nejakým spôsobom reagovať alebo skôr ukázať Bohu, že sme si vedomí našej slabosti a usilujeme sa to nejak napra-

viť, je ukazovateľom dobrej vôle. Nemali by sme však experimentovať so spôsobmi nápravy. Mali by sme sa obrátiť na nášho duchovného otca, aby nám „*nasadil správne lieky*“ na vyliečenie choroby, ktorú spôsobuje náš konkrétny hriech.

NÁJŠŤ SPRÁVNÝ LIEK

Asketické prostriedky duchovného života nám pomáhajú dosiahnuť čnosti, ktoré nás pripodobňujú Kristovi. Tieto nástroje askézy máme vnímať ako lieky, ktoré nám pomáhajú uzdraviť sa z našich hriechov a slabostí. Musíme si preto múdro počínať pri ich voľbe, pretože každá táto choroba vyžaduje vlastný liek. Svätý Izák Sýrsky sa pýta: „*Ty, ktorý si premožený závišťou, prečo proti nej bojuješ upieraním si spánku?*“ Touto otázkou odhaľuje nesprávnosť voľby správneho asketického prostriedku na porazenie hriechnej vášne. Pripomína tiež slová svätého Efréma: „*V lete nebojuj voči horúčosti dňa zimným odevom.*“

Stáva sa, že človek si obľúbi nejaký asketický prostriedok duchovného života natoľko, že ho uplatňuje v jeho extrémnej podobe. Ak však neslúži na dosiahnutie vyliečenia choroby duše, tak toto úsilie sa míňa cieľa a slúži len na obsiahnutie falošného uspokojenia. Ak sa vrátíme k príkladu, ktorý uviedol svätý Izák Sýrsky, tak upieranie spánku rozhodne nepomôže vyliečiť vašenň závišti. V tomto prípade správnejším liekom by malo byť skôr časté vzdávanie vďaky Bohu za človeka, ktorého správanie alebo rôzne dary v nás predtým vyvolávali závišť. Spoznanie dôvodu závišti môže pomôcť najšť konkrétnejší liek na túto vašenň. Aj keď takýto asketický prostriedok nám nebude práve po chuti, máme ho uplatňovať s veľkým úsilím, aj keby to malo znamenať, že iné, tie obľúbené, pôjdu trošku bokom.